

15. výroční česko-slovenská sinologická konference

12.-13. 11. 2022

Brno, Seminář čínských studií FF MU

Hana Třísková

Predikce morfémů, které se v souvislé řeči často oslabují (*commonly weakened morphemes*)

ABSTRAKT

V roce 2021 autorka předložila finální verzi své prozodické transkripce pro čínštinu – CHIPROT (Chinese Prosodic Transcription), která byla původně inspirovaná transkripcí O. Švarného. CHIPROT je využit pro přepis příkladových vět v nové učebnici *Mluvte čínsky hezky: prozodie hovorové čínštiny*. Praha: Academia, 2021. Klíčová téze, na které stojí fonologická koncepce transkripce CHIPROT, je následující: na rozdíl od netónových jazyků, v tónové čínštině není příliš smysluplné zkoumat **přízvučné** slabiky (tj. kde se nacházejí, proč jsou přízvučné, jak se zvukově realizují; viz zejména otázka slovního přízvuku v netónových jazycích). Důležitější je zkoumat **nepřízvučné** čínské slabiky (kde se nacházejí, proč jsou nepřízvučné, jak se zvukově realizují). Atónové slabiky (= bez lexikálního tónu) jsou nepřízvučné vždy. Analyticky zajímavější skupinou jsou oslabené / zcela neutralizované tónové slabiky. Autorka ustavuje kategorii **commonly weakened morphemes** (CWM) a vymezuje jedenáct hlavních skupin. Ty budou v příspěvku jednotlivě představeny včetně příkladů (nahrávky vět, které daný morfém obsahují). Jsou to:

1. jednoslabičná tónová pomocná slova (např. 我, 上, 个, 是)
2. druhá slabika v reduplikovaných jednoslabičných slovesech (např. 看看)
3. směrové modifikátory (např. 爬上, 哭起来)
4. některé výsledkové modifikátory (např. 看见, 打开)
5. záporka *bù* 不 v potenciálních tvarech sloves (např. 走不动)
6. záporka *bù* 不 v otázkách typu klad-zápor (např. 去不去?)
7. druhá slabika v dvojslabičných tónových slovech se sklonem k trocheji (např. 做法 *zuò·fǎ*)
8. druhá slabika ve většině 3–4-slabičných slov (např. 火车站)
9. otázková slova použitá ve funkci neurčitých nebo vztažných zájmen (např. 什么 “nějaký”)
10. druhá slabika v mnoha dvojslabičných slovech, která nestojí před pauzou (鸡蛋好吃)
11. kontextově oslabená autosémantická slova (např. jsou-li ve výpovědi zopakována, nebo jednoslabičná slovesa následovaná předmětem: 看报纸)

Predikce oslabené výslovnosti těchto morfémů (slabik) lze zabudovat do transkripční procedury (CHIPROT). Tím se celý proces urychlí a získává na teoretické podloženosti. Popsané jevy jsou významné zejména pro výuku adekvátní zvukové podoby souvislé řeči.

H.T. 29.8.2022

